

UURINGUARUANNE

Arheoloogiline uuring

UURINGUARUANDES KAJASTADA JÄRGMIST:

- Tiitelleht;
- Aruande vorm 1;
- Uuringu põhjused, eesmärgid ja metoodika. Kas ja miks oli muudatusi uuringukavas kirjeldatust?
- Uuringu asukoht, tulemused, sh paiksete nähtuste, konstruktsioonide ja profiilide kirjeldused ja paiknemine;
- Leiunimekiri, kui leide oli;
- Fotod ja joonised;
- Kokkuvõte ja edasiste tegevuste ettepanekud/kirjeldus (edasiste uuringute vajadus, hinnang kultuurkihi olemuse või rikkumise osas vms).

NB!

Uuringu aruande juures on oluline ka korrektne vormistus, sh liigendus, keelekasutus ning piltide ja jooniste allkirjad.

UURINGUARUANDE LÄBIVAATAMINE

Esmalt kontrollib ametnik uuringuaruande vormilisi nõudeid. **Arheoloogilise uuringu puhul on tiitellehel nõutud info osaliselt kantud arheoloogilise uuringu vormile (vt lisa 1).** Olemas peab olema info uuringute määramise kohta, tekst peab olema jälgitav, kirjeldatud uuring peab vastama uuringukavale (või sisaldama põhjendust, miks ei ole uuringukava järgitud), joonised ja fotod tuleb allkirjastada ning kokkuvõte peab olema nii tekstiosa lõpus kui ka uuringute vormil.

Ametnik loeb uuringuaruande läbi, märgib selgitust vajavad lõigud, vajadusel esitab tekstisiseste kommentaaridega küsimusi või ettepanekuid ning toob välja ka vasturääkivused aruandes ja õigekeele osas korrigeerimist vajavad kohad, kui need silma torkavad.

Ametnik hindab, kas uuringuaruanne vastab uuringukavale ning kas uuringu metoodika, käik, tulemused ja järeldused on üheselt mõistetavad. Uuringuaruanne peab olema informatiivne ja arusaadav nii uuringu tellijatele kui ka arheoloogidele.

- Kui aruanne on korrektne, kiidab ametnik selle heaks.
- Kui aruanne vajab täiendamist, saadab ametnik kommenteeritud aruande selle koostajale täiendamiseks tagasi ning seab tähtaja. Uurija kas täiendab aruannet või selgitab, miks ta seda teha ei soovi. Parandamiseks tagasi saadetud aruanne on üldjuhul aktsepteeritav vahearuandena, mille alusel võib tööde tellija ametile esitada uuringukulude hüvitise.
- Kui aruanne on ametniku hinnangul niivõrd problemaatiline, et seda ei ole võimalik ka vahearuandena arvestada, lükkab ametnik aruande tagasi. Tagasi lükatud aruanne vahearuandena arvesse ei lähe.
- Kui uuringuaruande sobilikkuse osas on uuringu teostajal ja ametnikul põhjalikumad eriarvamused, vaatab aruande läbi ka teine arheoloogianõunik, vajadusel arheoloogiaosakonna juhataja või arheoloogiapärandi eksperdinõukogu.

ARHEOLOOGIANÕUNIKUD

Anu Lillak
Anu.Lillak@muinsuskaitseamet.ee
Ida-Eesti

Silja Möllits
Silja.Mollits@muinsuskaitseamet.ee
Lääne-Eesti

MUINSUSKAITSEAMET

UURINGUARUANNE, SEADUSANDLIK TAUST

Kultuuriministri määrus „**Uuringu liigid, uuringu tegemise ja sellega seotud kulu hüvitamise kord ning uuringuteatise vorminõuded ja teatise esitamise kord**“ sätestab, et arheoloogilise uuringuga selgitatakse välja:

- 1) arheoloogilise kultuurikihi olemasolu ja selle elementide tekkimise järjekord;
- 2) kultuuriväärtusega ehituskonstruksioonide säilimine ja seisukord.

Arheoloogilise uuringu käigus **tuleb eelistada ajalooliste ehituskonstruksioonide säilimist algses asukohas**. Vajadusel uuritakse kultuurkiht läbi. Säilitamisele kuuluvaid ajaloolisi ehituskonstruksioone ei tohi uuringu ajal või pärast uuringute lõppu jätta katmata ilma, et rakendataks abinõusid nende asjakohaseks säilitamiseks, konserveerimiseks ja hoolduseks. Arheoloogilises uuringus seotakse leiud tekkepõhiste pinnasekihtidega.

Arheoloogilise uuringu tegemine jaguneb **väliuuringuks** ja **kameraaltöök**; arheoloogiline **väliuuring** jaguneb:

1) **maastikuseire (leire)** – arheoloogiapärandi otsimine maastikul visuaalse vaatluse ning väikesemahuliste šurfide või muu pinnaseuuringu abil, arheoloogiliste leidude kogumine;

2) **eeluuring** – arheoloogilise kultuurikihi tuvastamine ja esmane kirjeldamine enne kaeve-, ehitus- ja muid mullatöid või teaduslikul eesmärgil. Tuvastatud arheoloogilisest kultuurikihist kogutakse teavet selle ulatuse ja teabemahukuse kohta, mille alusel saab hinnata edasise uuringu mahtu ning meetodikat;

3) **kaevetööde arheoloogiline jälgimine** – pinnasekihtide lasumise dokumenteerimine, arheoloogilise kultuurikihi tuvastamine ja esmane kirjeldamine kaeve-, ehitus- ja muude mullatööde käigus. Tuvastatud arheoloogilisest kultuurikihist kogutakse teavet selle ulatuse ja teabemahukuse kohta. Võimalusel uuritakse jälgimistöode käigus kaevetöödest hõlmatud alal arheoloogiline kultuurkiht läbi;

4) **arheoloogiline kaevamine** – täiemahuline või osaline mälestise, selle osa, muinsuskaitseala või selle osa, arheoloogiline läbi uurimine.

Kameraaltöö on välitööl kogutud uurimismaterjali läbitöötamine määruse nõuetele vastava aruande koostamiseks. Uurija dateerib, kirjeldab, konserveerib ja korrastab uuringu käigus kogutud arheoloogilised leiud ja korraldab nende esmase konserveerimise ning annab leiud üle ameti määratud leide säilitavale asutusele. Vajadusel tehakse kogutud materjali kirjeldamiseks ja dateerimiseks materjaliuuring ja loodusteaduslik analüüs.

NÕUDED (ARHEOLOOGILISE) UURINGU ARUANDELE

Kultuuriministri määrusest „Uuringu liigid, uuringu tegemise ja sellega seotud kulu hüvitamise kord ning uuringuteatise vorminõuded ja teatise esitamise kord“

Uuring dokumenteeritakse uuringuaruandes, mis peab vastama uuringu eesmärgile ja uuringukavale, kui uuringukava oli nõutav. Uuringuande koostamisel järgitakse ainevaldkonnas levinud sõnastustava, allikmaterjalide viitamise põhimõtteid, ühtset kirjutamisviisi ja keelelist korrektsust ja aruande tiitellehel esitatakse (*märkus: arheoloogidel on enamik infot kajastatud aruande vormil nr 1, tiitellehel dubleerima ei pea*):

- 1) töö nimetus;
- 2) uuringu objekti nimi ja kultuurimälestiste registri number;
- 3) uuringu objekti aadress või aadressid;
- 4) uuringu teinud ettevõtja ärinimi ja kontaktandmed;
- 5) pädeva isiku nimi, allkiri ja pädevustunnistuse number;
- 6) aruande koostaja nimi ja allkiri;
- 7) aruande allkirjastamise aeg;
- 8) uuringu tellija nimi.

Arhiivi- ja bibliograafiauuringu aruandes esitatakse uuringu tulemusel kogutud ajaloolised andmed uuritava objekti ajaloo, ehitusloo, varasemate uuringute ja restaureerimiste kohta allikaviidetega varustatud kokkuvõtlikul ja süstematiseeritud kujul koos uuringu põhjal tehtud järelduste või hüpoteesidega. Vajadusel esitatakse aruande lisana uuritava objektiga seotud kaartide ja plaanide koopiad ja fotod.

Möödistamise tulemused esitatakse möödistusjoonistena (plaanid, vaated, lõiked, detailjoonised), mille seletuskirjas antakse ülevaade möödistamisel kasutatud meetoditest ja -tehnikast. Möödistusjooniste mõõtkava valitakse vastavalt uuringu eesmärgile.

Arheoloogilise uuringu aruandes esitatakse uuringuala üldiseloomustus, eelnevate uuringute tulemuste kokkuvõte, kaevamis- ja muude uuringute käik, uuringul ja möödistamisel kasutatud metoodika kirjeldus, uuritud kihtide ja konstruktsioonide kirjeldused, dateeringud ja muud teaduslikud järeldused ja uurimistulemused, ettepanekud arheoloogiliste leidude ja konstruktsioonide säilitamise tingimuste kohta, proovide ja leidude nimekiri, illustratsioonide (sealhulgas möödistusjooniste, fotode jms) ning vajadusel eristatud kihtide ja konstruktsioonide nimestik. Aruande illustratsioonide osas esitatakse uuritud ala asendi- ja kaevandiplaanid, leiuplaanid, avastatud konstruktsioonide vaated ja lõiked, kihtide ja profiilide joonised, fotod. Arheoloogilise uuringu aruande koopia esitab uuringu tegija pärast selle heakskiitmist uuringul kogutud arheoloogilisi leide säilitavale asutusele.

Kui arheoloogilise uuringu aruannet ei ole võimalik uuringutel avastatud kihtide ja konstruktsioonide või arheoloogiliste leidude suure hulga tõttu esitada kolme kuu jooksul pärast väliuuringu lõppu, koostab uurija vahearuande, kus esitatakse uuringuala üldiseloomustus, eelnevate uuringute tulemuste kokkuvõte, kaevamis- ja muude uuringute käik ja olemasolu korral ettepanekud ajalooliste konstruktsioonide säilitamise tingimuste kohta, uuringul ja möödistamisel kasutatud metoodika kirjeldus ning ülevaade avastatud kihtidest ja konstruktsioonidest ning leidude hulgast koos aruande koostamise ajaplaaniga. Vahearuandele lisatakse uuritud ala asendiplaan, säilitatavate ajalooliste konstruktsioonide plaanid ja lõiked, olulisemate profiilide joonised ning piisav hulk fotosid.

Allveearheoloogilise uuringu aruandes esitatakse uuringuala üldiseloomustus, eelnevate uuringute tulemuste kokkuvõte, ülevaade tehtud uuringust ja kasutatud uurimismeetoditest, uuringu ja analüüsi tulemused, soovitused edasiseks tegevuseks uuringualal ning ettepanekud uuringukoha säilitamiseks. Aruande lisana esitatakse leidude nimekiri ja iga uuringujärku kajastavad joonised ning fotod koos nende loeteluga. Aruande koopia annab uuringu tegija uuringul kogutud arheoloogilisi leide säilitavale asutusele.

Materjaliuuringu ja loodusteadusliku analüüsi aruandes esitatakse uuringu eesmärk, meetodid, analüüsimiseks võetud proovide või esemete täpne kirjeldus koos asukohaskeemiga, sealhulgas märgitakse, millisest eseme, hoone või rajatise osast, ruumist, tarindist, seinast, kihist või muust need on võetud, ning tehtud laborikatsete või analüüside meetodid koos viitega Eesti või rahvusvahelisele baas- või normdokumendile, katsetulemused proovide kaupa ning andmete võrdlemisel ja süstematiseerimisel saadud järeldused.

Ekspertiisi aruandes esitatakse ülevaade tehtud uuringust ja kasutatud meetodist, uuringu kirjeldus, uuringu tulemuste kokkuvõte ja järeldused ning vajadusel vastavate arvutuste loetelu, uuringuga seotud joonised ja hinnang mälestise või muinsuskaitsealal asuva ehitise või selle osa seisukorrale, selle põhjustele ja säilivusele, antakse hinnang säilitamistingimustele ning konserveerimis- ja restaureerimisvõimalustele.

Uuringuaruande esitatakse ametile nõuetele vastavuse hindamiseks kolme kuu jooksul pärast uuringu lõppemist digitaalsel kujul PDF-vormingus digitaalselt allkirjastatuna. Kui aruannet või selle lisasid ei ole võimalik digitaalselt esitada või on põhjendatud esitada paberil, võib aruande esitada A4-formaadis paberile köidetuna.

Amet kiidab esitatud uuringuaruande heaks 30 päeva jooksul selle esitamisest arvates.

Kui esitatud uuringuaruandes on puudusi, tagastab amet aruande taotlejale puuduste kõrvaldamiseks ja annab nende kõrvaldamiseks tähtaja

ARHEOLOOGILISE UURINGU ARUANDE VORM 1

Alla laaditav MKA kodulehelt või küsida arheoloogianõunikult

Lisa 1

Arheoloogilise uuringu põhiandmed

		Teatise number:
Mälestise / uuringu-objekti nimetus:		Registrinumber:
Aadress (mälestise / uuringuobjekti asukoht):		
Koordinaadid (olenevalt objektist kas uuringuala keskpunkt, uuringuala nurgapunktid, pikemate trasside puhul otsapunktid):		

Uuringu eesmärk ja kokkuvõte:

Tehtud/tellitud analüüsid ja dateeringud		Välitööde juhataja ja asutus:
☐ ¹⁴ C		Toimumisaeg:
☐ dendro		Tööde tellija:
☐ luu		Kaevandi või uuritud ala pindala:
☐ muu		Leiud (peanumber):

Märkused:

Kuupäev	Allkiri
---------	---------